

Refleks cenowizmu

Zwykle się mówi, że utopistyczna działalność Ceynowy [w oryginale: Cenowy – red.] u ludności kaszubskiej nie znalazła żadnego oddźwięku, że była ciągle ignorowana i dlatego też nieszkodliwa. Jednakowoż zdaniem moim przypuszczać można, że rzucone przez Ceynowę hasło odrębności politycznej i narodowej u ludności kaszubskiej jako tako zaznaczyć się musiało, jeżeli się zważy, że działalność Ceynowy nie była wyłącznie teoretyczna, że nie poprzestawał na pisaniu broszurek politycznych, lecz że na serio starał się wzniecić na Kaszubach ruch polityczny, a mianowicie przez pozyskanie dla swych idei młodzieży gimnazjalnej – jak to opisuje ks. Pobłocki – i przez założenie towarzystwa rzemieślniczo-przemysłowego. Rzecz ostatnia została niezawodnie projektem. Nie wiem, czy swe zapowiedziane (w „Skôrbie”, nr III, 1866) zebrania inauguracyjne, odbyć się mające w Oliwie, w Brusach, Sztumie i Smołdzinie (pow. słupski) w celu założenia tego towarzystwa, rzeczywiście przysły do skutku. W Brusach np. o tego rodzaju zebrania niczego dopytać się nie mogłem.

Wpadł mi kiedyś do rąk ciekawy adres pana Cichockiego byłego wójta (amtsvorsteher) bruskiego, wystosowany r. 1872 a konto stuletniej rocznicy przyłączenia Prus-Zachodnich i Kaszub do Królestwa Pruskiego do króla pruskiego i własnoręcznie jemu przez p. Cichockiego wręczony w Malborgu*.

Adres ten opatrzony jest 200 podpisami znanych obywateli gospodarzy (Kaszubów-Polaków) z Brus i okolicy. Sprawa ta swego w czasopismach polskich dużo narobiła wrzawy i otrzymała nazwę „Cichoczczyny”. W adresie tym (jest to panegiryk na dobrodziejstwa rządów pruskich) znajdują pewne myśli i zwroty świadczące zdaniem moim o ideowym związku z poglądami Ceynowy. Oto: „W dzisiejszym dniu stuletniej rocznicy itd.... racz W.C. Mość przyjąć z rąk wiernych mieszkańców K a s z u b ponowny hołd... Kiedy przed stu laty nasi ojcowie przyjęci zostali do potężnego państwa pruskiego... wtedy oni się nie spodziewali, że nastąpią błogosławieństwa (wylicza je)... a skutkiem tego swoboda społeczna, dobrobyt, poszanowanie n a s z e g o p l e m i e n i a jako Słowian. – Ale nie tylko wdzięczność prowadzą nas przed Najjaśn. oblicze, – lecz chcemy złożyć świadectwa, że nie tylko n i e p o d z i e l a m y p r z e k o n a ń i d a ż n o ś c i n a s z y c h r o d a k ó w, którzy się z nami n i e z g a d z a j ą, ale nawet nimi gardzimy i nas w tym zachwiać nie zdoła”.

---

* „Orędownik”, wtorek 1. Padz. 1872, nr 76.

To staranne omijanie nazwiska polskiego, to kategoryczne podkreślanie różnicy między Kaszubami, a rodakami Polakami, nareszcie tytułowanie kaszubskiego plemienia Słowianami wykazują stosunek przyczynowy z ideami Ceynowy. Użył Cichocki praktycznie teorii Ceynowy, by uzasadnić różnicę między Kaszubami i Polakami.

Janowicz

(Janowicz [J. Karnowski], *Refleks cenowizmu*, „Gryf. Pismo dla spraw kaszubskich”, R. 2(1910), z. 7, s. 199-200)